

Hintergrund dafür ist die eskalierende Staatsschuldenkrise in europäischen Ländern, da offensichtlich die bisher existierenden fiskalischen Regeln nicht gegriffen haben. Zweitens geht es darum, den Euro und die Europäische Wirtschafts- und Währungsunion zu retten, also über das hektische Krisenmanagement hinauszugehen, das in den letzten Jahren vorherrschte. Durch eine Mehr an politischer Union sollen die Fundamente der Wirtschafts- und Währungsunion gestärkt werden. Drittens wird eine Europäische Politische Union als Voraussetzung für eine stärkere Rolle in der Weltwirtschaft und in der Weltpolitik gesehen, da die G20-Treffen immer wieder die Schwächen der Verhandlungsposition Europas deutlich machen.

Das Krisenmanagement in Europa zur Rettung des Euro währt nun schon über 30 Monate und ist bisher sehr wenig erfolgreich gewesen. Die Entscheidungen haben sich nicht als nachhaltig erwiesen. Das Projekt „Vereinigte Staaten von Europa“

wird auf Grund dieser Erfahrungen thematisiert. Daraus ergeben sich Folgerungen für eine Stärkung der Europäischen Politischen Union. Fünf Aspekte bzw. Problembereiche des gegenwärtigen Integrationsprozesses werden mit Bezug zur Lage der Eurozone und des Euro beleuchtet: erstens das Scheitern der Europäischen Verfassung; zweitens die fehlende Kohärenz der europäischen Wirtschaftspolitik; drittens die Überforderung der Europäischen Zentralbank; viertens der lähmende Stillstand bei der Vertiefung der europäischen Integration; und fünftens die Vernachlässigung der Lehren aus der Politischen Ökonomie der Reformpolitik beim europäischen Krisenmanagement. Es zeigt sich, dass diese fünf Problembereiche von Bedeutung für die Zukunft der Eurozone und des Euro nur dann erfolgreich angegangen werden können, wenn schnell engagierte Schritte zur Europäischen Politischen Union hin erfolgen. Diese Schritte würden auch das Projekt der „Vereinigte Staaten von Europa“ voranbringen.

УДК 330.111.4

Гречаник Н. Ю.

ПРИРОДНО-РЕСУРСНА БАЗА ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

У статті висвітлено необхідність більш ефективного управління природно-ресурсною базою регіону. Запропоновано методу оцінки використання природно-ресурсної бази з метою забезпечення сталого розвитку територій, вивчено основні напрямки досліджень з даної проблеми.

Ключові слова: природно-ресурсна база, природні ресурси, економічні ресурси, території, регіон, управління.

I. Вступ. Природно-ресурсна база території починається, на нашу думку, сукупністю всіх видів природних і економічних ресурсів, в даний час відомих і використання яких майбутньому є можливим. Природно-ресурсна база, через реалізацію таких компонентів, як якість землі, близькість або віддаленість від ринків збуту, природно-кліматичні умови, екологічна ємність території, побічно впливає на кінцеві результати господарської діяльності регіону.

II. Постановка завдання. Актуальними викликами до регіональних і місцевих органів влади є забезпечення повного обліку природно-еко-

номічного потенціалу, бачення чіткої картини використання місцевих природних ресурсів в системі міжбюджетних відносин. Проведення політики, спрямованої на більш повне використання наявних невикористаних ресурсів, до яких можна віднести місцеві корисні копалини, формує конкурентні переваги регіональної системи управління. Тому одним із пріоритетів регіональної політики повинно стати раціональне використання природно-ресурсної бази території.

III. Результати. Природні ресурси являють собою частину природи, використовуваної або можливої для використання з метою задоволення потреб людей. Економічна сутність природних ресурсів полягає в наявності і єдності відтворюваних (ті, що регулярно поповнюються) і не відновлюваних (кінцевих) ресурсів (рис. 1).

Поняття «природні ресурси», як правило, охоплює запаси і можливості мінерально-сировинних, земельних, водних, лісових та кліматичних ресурсів.

Відмінною особливістю економічних ресурсів є їх участь в тій чи іншій фазі виробничого процесу (видобуток, переробка, використання). Тому, момент переходу природних ресурсів

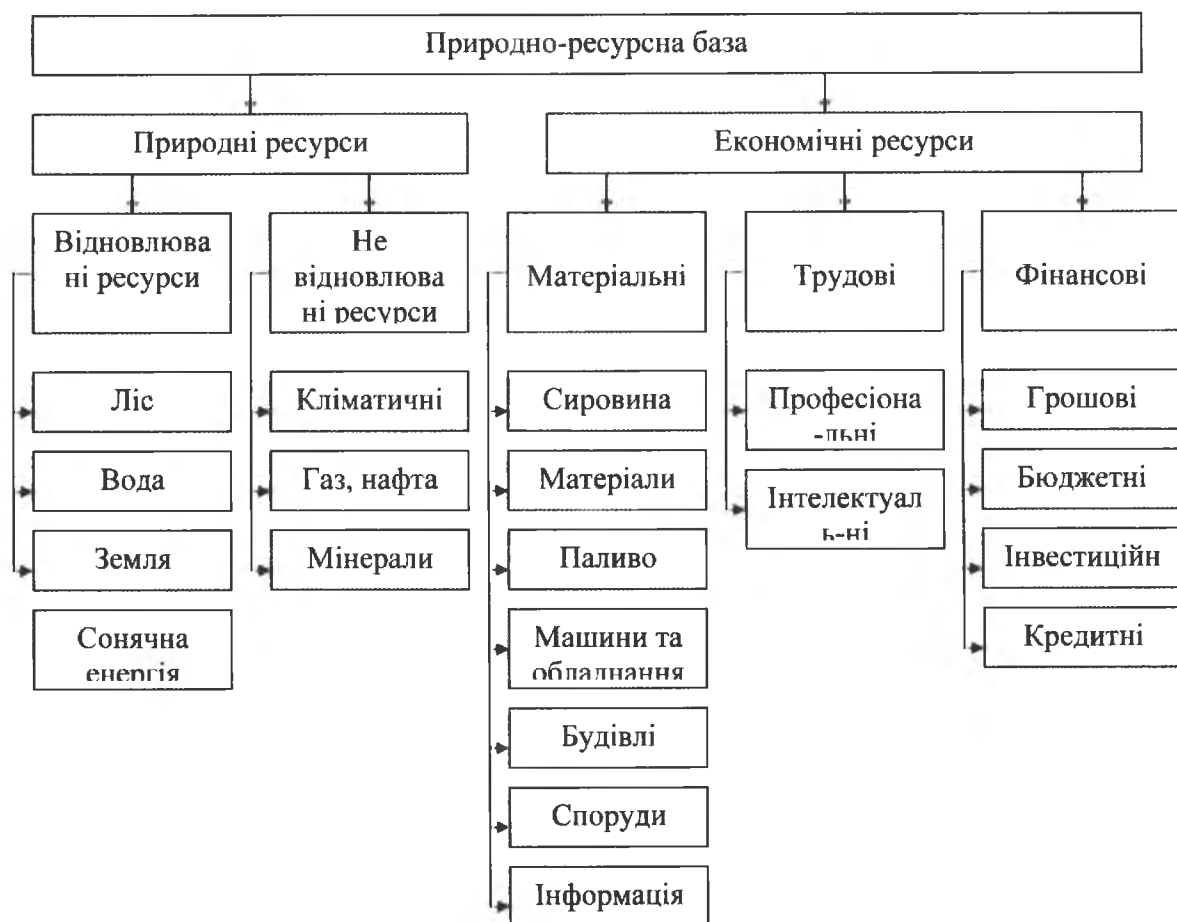

Рис. 1. Структура та класифікація природних та економічних ресурсів

із запасів в процес виробництва і є моментом їхнього перетворення в економічні ресурси.

Однак багато авторів трактують природні ресурси як частину економічних ресурсів, що використовуються при виробництві товарів і послуг. Приміром, Р. Макконенел і Л. Брю стверджують «... ми розуміємо під поняттям « економічні ресурси» всі природні, людські та вироблені людиною ресурси...». Причому, всі ресурси вони поділяють на дві категорії: 1) матеріальні – земля, сировинні запаси і капітал; 2) людські – праця і підприємницька здатність.

Ресурси, необхідні для виробництва товарів і послуг, в працях П. Самуельсона і Д. Нордхауса представляються як фактори виробництва – праця, земля і капітал. Інше визначення ресурсів – це товари або послуги, що використовуються в процесі виробництва. При цьому ресурси виступають одночасно і як результат, і як передумова соціально-економічного розвитку території.

Багато видів природних ресурсів є не лише предметом праці а й його результатом. До того ж як предмет праці одні і ті ж ресурси мають багато корисних властивостей, ефект від використання яких неоднаковий. Тому існує постійна

потреба в оцінці економічного змісту природних ресурсів.

Залучені в господарський обіг природні ресурси є важливим фактором виробництва і не можуть не враховуватись у національному багатстві. Природні ресурси, залучені у виробництво, є носієм виробничих відносин і втілюють у собі єдність споживної вартості та вартості. Все це викликає необхідність розглядати природні ресурси як економічну категорію. Як і будь-яка економічна категорія, природні ресурси історичні. Характер і ступінь використання природного середовища як однієї з умов виробництва визначається рівнем розвитку продуктивних сил і виробничих відносин.

Саме поняття «природно-ресурсна база» як економічна категорія постійно збагачується, відбиваючи все те нове, що характеризує виробничий, соціальний, екологічний та інший прогрес сучасного суспільства. Еволюція поглядів на їх зміст, їх відтворювальну роль іде відповідно новим уявленням про джерела ресурсів, механізми економічного зростання, його цілі і пріоритети. Важливе значення набувають тенденції ресурсозбереження та екологізації економічно-

то розвитку. Природні ресурси і збереження природного середовища трактуються вже не як бездонний резервуар «безкоштовних дарів» природи, а як кінцевий ресурс, нормальний стан і відновлення якого є предметом цілеспрямованих форм господарської діяльності і людської праці. Тільки адекватне розуміння змісту ресурсів може послужити основою використання цієї категорії в якості вихідної точки прогнозування перспектив розвитку економіки регіонів.

Оскільки ресурсна база кожній території і її структура унікальні, мають свою специфіку і ступінь залучення ресурсів у господарський оборот. В цих умовах виникає необхідність використання в кожному конкретному випадку відповідного комплексу управлінських прийомів, що можливо тільки в рамках ситуаційного підходу.

Такий підхід реалізований з допомогою системи управління регіональної природно-ресурсною базою, який укрупнено представлений на рисунку 2.

Загалом, методика оцінки використання ресурсної бази регіону являє собою сукупність індикаторів і показників, що характеризують ресурсовикористання і ресурсозбереження.

Аналіз та оцінка ефективності використання ресурсної бази регіону є одним з ключових завдань управління економічними ресурсами, оскільки, як уже зазначалося, вітчизняна економіка характеризується високою ресурсоемкістю.

Забезпечення сталого розвитку регіонів, підвищення якості життя її населення, вимагає балансу трьох невід’ємних складових: економічного зростання, соціальної справедливості і раціонального використання природно-ресурсного потенціалу. Це торкається інтересів всіх потенційно зацікавлених сторін (адміністрацій, підприємців, різних державних і недержавних інститутів та організацій, громадян). Тому досягнення такої стратегічної мети має стати результатом їх консолідованих зусиль.

Найбільш значущою складовою в сучасних умовах, є фінансових ресурси. Саме від їх ста-

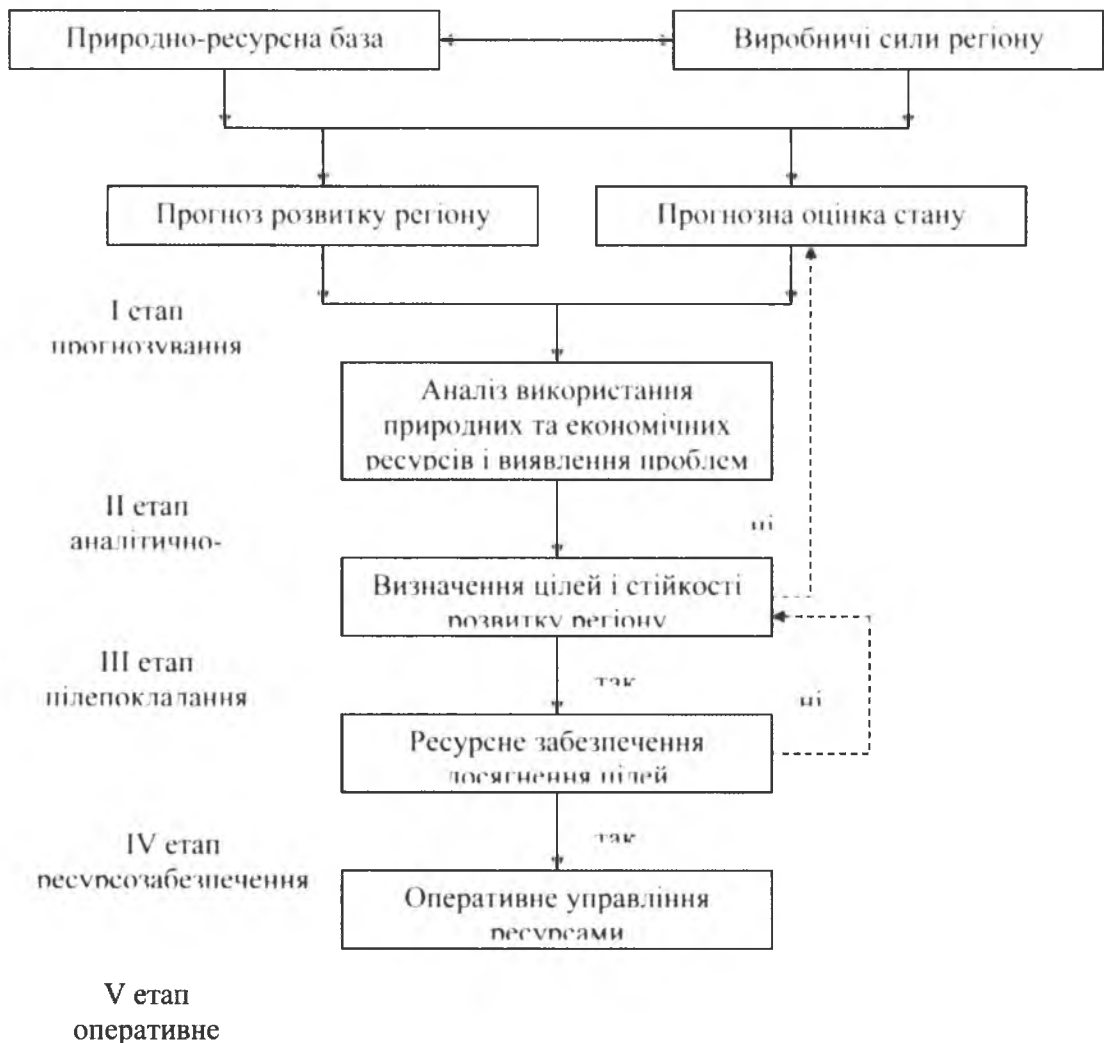

Рис. 2. Система управління ресурсами регіону

ну, як показала криза, залежить розвиток адміністративно-територіального утворення.

Фінансові ресурси складаються з різних видів ресурсів таких як: власний капітал банків; залишки на рахунках юридичних і фізичних осіб; депозити, вклади населення; іноземні інвестиції; податки, бюджетні ресурси .

ІV. Висновки. Сьогодні принципово важливим стає аналіз тенденцій відтворення ресурсів, їх кількісний вимір, методи прогнозування їх якісних змін.

Неефективність використання економічних ресурсів приводить до розуміння перегляду курсу нарощування виробничих потужностей, ігнорування екологічних процесів. Таке зміщення акцентів дозволяє говорити про необхідно формування нового механізму управління процесом використання ресурсів, який потребує суттєвого впливу з боку держави та регіонів.

Єдність логіки процесу відтворення продуктів і ресурсів суспільства повинно, на наш погляд, будуватися на прийнятті принципу, що будь-яке благо є результат тієї чи іншої форми суспільного відтворення, а всяка форма відтворення має метою приріст тих чи інших різно-

видів ресурсів. Тільки за неухильного дотримання цього положення можна уникнути схематичності в оцінці ресурсів, підміни його цілісної трактування.

1. *Панкрухин А. П.* Маркетинг територій : Учебник / А. П. Панкрухин. – М.: Омега-Л, 2005. – 656 с.

2. *Котлер Ф.* Маркетинг мест [Текст] – Ф. Котлер, К. Асплунд, І. Рейн, Д. Хайдер, 2005. – 376 с.

3. *Портер М.* Стратегия конкуренции [Текст] / М. Портер. – Сб-П.: Издательський дом «Вильямс», 2005. – 610 с.

4. *Нагапетьянци Н. А.* Маркетинг в отраслях и сферах деятельности / Н. Нагапетьянци. – М.: Вузовський учебник, 2007. – 272 с.

5. *Макконнелл К. Р., Брю С. Л.* Економікс. Т. 2, М.: Республіка, 1992. – 400 с.;

In this article the author shows the need for more effective management of the natural resource base of the region. In this connection it is necessary to select the method of estimation using the natural resource base for sustainable development of territories. In the process of studying and analyzing the problem of effective management of the natural resource base of territory, the author present the main directions of research.

УДК 332.14.330.15

Балджи М. Д.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

У статті висвітлені проблеми використання природних ресурсів та їх роль для подальшого соціально-економічного розвитку регіону; обґрунтовані підходи врахування трьох-складової структури природокористування; запропоновані шляхи вдосконалення програми розвитку регіону.

Ключові слова: сталий розвиток, соціально-економічний розвиток, регіон, стратегія, природні ресурси, соціо-еколого-економічне природокористування.

І. Вступ. Останнім часом проводиться активна робота щодо розробки програм соціально-економічного розвитку на регіональному рівні та відповідних стратегій, що враховують індивідуальні особливості регіонів. В Україні було

прийнято низку законодавчих та нормативно-правових документів цього напрямку. Серед них, зокрема, Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки, Енергетична стратегія України на період до 2030 року та інші. Поряд з цим, питання підвищення соціо-еколого-економічного потенціалу країни потребує залучення положень природокористування з метою зниження ресурсо- та енергоємності продукції; встановлення позитивного балансу на користь природи і якості життя населення в результаті компенсації негативних наслідків його діяльності. Тому актуальність даної теми полягає у розгляді проблеми соціально-економічного розвитку з залучен-